

Р. В. Афанасієв,
ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"

ОКРЕМІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ШЛЯХИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННІЙ РОЗРОБЦІ НАДР

Державний контроль у різних сферах адміністративно-правового забезпечення і регулювання реалізації права власності на природні ресурси має здійснюватися у формах та методами (засобами), що найбільш ефективні та прийнятні в умовах його проведення. Виявляється, що майже кожна проблема порушення законодавства в сфері, що розглядається, так чи інакше пов'язана з недостатньою ефективністю адміністративно-правового засобу державного контролю.

Проблемною сферою, що потребує посилення адміністративно-правового впливу, є незаконна розробка родовищ корисних копалин, зокрема вугілля, піску, каміння тощо. Заформалізоване законодавче регулювання питань розробки надр, введення складної дозвільної системи фактично викликало не упорядкування, а додаткове зростання кількості місць стихійної розробки. Найбільша кількість таких порушень спостерігається на сході і півдні України: в Луганській, Донецькій, Одеській областях, хоча в інших регіонах проблема також набула масового характеру. Наприклад, на Луганщині особливість красnodонських кар'єрів з незаконної розробки надр полягає у незначній глибині і великій протяжності. Деякі кар'єри досягають 5—7 км у довжину, а це — сотні гектарів пошкодженої землі і мільйони гривень збитків. У загальноукраїнському масштабі лише третина усіх користувачів здійснюють Добування корисних копалин офіційно. Багато розробників не мають ні ліцензії на надрокористування, ні будь-якого права користування земельною ділянкою. На місця незаконної розробки надр здійснюються неодноразові виїзди представників контролюючих державних органів, однак такі рейди не приносять істотних результатів. Правопорушники, як правило, не встановлюються і не притягаються до відповідальності. Отже, потрібна

активізація державного контролю в цій сфері, визначення його пріоритетних форм і методів. Пропонується створення в районах спеціальних комісій з моніторингу незаконної розробки надр. Однак така пропозиція не є слушною з огляду на існування значної кількості контролюючих органів. Отже, проблема полягає не у відсутності контролюючих органів, а в неефективності їхньої роботи. Наприклад, однією з головних причин незаконного добування вугілля та інших корисних копалин є відсутність контролю з боку органів державної влади і місцевого самоврядування за використанням земель, які надаються комерсантам для сільськогосподарських цілей. Тому державний контроль у сфері, який проводиться шляхом вибіркового перевірок, має бути впорядкований і планомірний. Потрібно скласти реєстр потенційних місць незаконної розробки надр. Це дозволить упорядкувати проведення державного контролю і підвищить його ефективність. У сучасних умовах потребує активізації здійснення моніторингу незаконної розробки надр шляхом регулярного збору, оперативного аналізу, зведення інформації а також запровадження прогнозування стану і динаміки правопорушень. Потрібно також провести паспортизацію місць видобутку природних копалин. Для забезпечення ефективності активних форм державного контролю має бути запроваджена система негайного інформування про виявлені факти правопорушень, з оперативним реагуванням на них шляхом виїзду на місце і застосування розглянутих адміністративно-правових засобів охорони та захисту. Для цього потрібна тісна співпраця з правоохоронними органами на місцях, а також широке залучення громадськості.

Таким чином, у сучасних умовах є актуальним питання подальшого якісного перегляду організації та правового забезпечення державного контролю в розглядуваній сфері адміністративно-правового впливу. Рішення про необхідність існування тих ⁹⁴ чи інших контрольних засобів, про потребу наділення окремих органів повноваженнями державного контролю має визначатися лише шляхом глибокого і всебічного з'ясування та аналізу потреб практики.